

Inspiratiedag 18 okt 18 op Atlas

Werken met laaggeletterde en analfabete deelnemers. Deel 2: Werkvormen

Wat zijn goede praktijkvoorbeelden?

Speeddaten

- Werkwijze

- Ofwel laat je de deelnemers rechtstaan en een partner zoeken.
Ofwel maak je een carrousel: deelnemers maken een binnencirkel en buitencirkel.
- De begeleider stelt 1 vraag. De deelnemers praten er 5', 10', 15' ... over. Voel zelf aan hoe lang je het gesprek kan laten duren.
Differentiatiemogelijkheid:
  - Een sterke deelnemer leest de vraag voor.
  - Een deelnemer die nog niet aan spreken toe is (door spreekangst of doordat het taalniveau nog niet zo ver staat) kan je als 3de persoon laten aansluiten bij een duo om te luisteren. Je kan ook de zwakste sprekers bij jou halen om onder jouw begeleiding te praten.
- Als het gesprek niet goed op gang komt, kan de begeleider bijvragen stellen (in groep, of enkel bij een stiller duo).
- Als de tijd voorbij is, worden er nieuwe duo's gemaakt:
  - of de deelnemers zoeken gewoon een andere partner in de groep;
  - of de binnencirkel draait 1 plaats door.De begeleider stelt de volgende vraag.

- Materiaal: vragen (ev. met color cards, te ontlenen via Doc Atlas)

- **Weekend:** Wat heb je in het weekend gedaan? Wat is 'weekend'? Ben je naar de winkel geweest? Ben je naar familie geweest? Of naar het park? Vertel!
- **Wat doe je (niet) graag?**
→ Verspreid de color cards 'sport en vrije tijd' op een tafel. Elke deelnemer mag 2 (of 3) color cards nemen en aan de hand daarvan vertellen.
Voorbeeld-instructies:

Kijk. Ik heb foto's. Kaarten, in de tuin werken, tv kijken, koken...*
Ik neem 2 foto's.
Ik kijk graag tv! Ik kook niet graag.
En jij? Neem ook 2 foto's en vertel!

*: Je kan de color cards productief of receptief laten benoemen. Productief betekent dat de deelnemers zelf het Nederlandse woord zeggen dat bij de foto past (bv 'tv kijken'). Receptief betekent dat de deelnemer op een of andere manier toont dat die het woord begrijpt zonder dat die het woord produceert (bv de begeleider zegt 'tv kijken, welke foto is dat?' en de deelnemer wijst de juiste foto aan). Het is gemakkelijker om woordenschat receptief te kennen dan productief. Ook niet alle vocabulair moet productief gekend zijn!

- **Wonen:** Woon je in een appartement of een huis? Woon je daar rustig? Zijn er veel mensen op straat? Woon je daar graag? Op welke verdieping woon je? Heb je goede burens? Heb je een tuin? Heb je een garage? → ev met foto's ter verduidelijking
- **Geboorteland:** Vertel over je geboorteland (Marokko, Turkije, Algerije, ...). Vertel over het weer, de mensen, de winkels, ...
- **Dagactiviteiten:** Om 12u is de praatgroep hier gedaan. We stoppen. Wat ga je dan doen? Ga je naar huis? Ga je naar de winkel?
- **Familie:** Vertel over je familie. Vertel over je familie in België of je familie in je geboorteland. → Doe dit onderwerp niet als het te delicaat is voor sommigen.
- **Sport:** Doe jij aan sport? Welke sport? Voetbal, lopen, zwemmen, ... Doen je kinderen, je man of vrouw, je vrienden aan sport?
- **Eten/drinken:** wat eet je (niet) graag? Kook je graag? Wat drink je (niet) graag?
- **Werken:** Werk jij? Zoek je werk? Ben je huisman/-vrouw?
- **TV:** Kijk je graag tv? Naar welke programma's kijk je graag?
- **Praatgroep:** Je komt naar deze praatgroep. Waarom? Om te praten, om Nederlands te oefenen, om mensen te zien, ...
- **Vakantie:** Ga je soms op vakantie? Naar waar ga je op vakantie? Wat doe je op vakantie?

⇒ Gebruik korte vragen en hoogfrequente woorden. Check of de woordenschat gekend is. Ga van open naar meer gesloten vragen. Geef ev. concrete voorbeelden of mogelijkheden.

- Mogelijke instructie

'Ga per 2 zitten. Jullie met 2, jullie met 2, ... (wacht tot iedereen per 2 zit).

Je praat met 2. Je hebt 4' om te praten...

'...' (= de vraag)

⇒ Gebruik korte zinnen, deelinstructions en ev. gebaren.

- Voordelen

- per 2 (spreekdurf, minder faalangst)
- veel spreekkansen
- elkaar leren kennen (veiligheid)
- herkenbare onderwerpen
- variatie in opstelling (cirkels)

Groepsgesprek

- Na enkele rondjes speeddaten kan je een groepsmoment inlassen.
  - o Je kan deelnemers over elkaar laten vertellen.
Vragen: Wie heeft met Fatima gepraat? Wat heeft Fatima allemaal gezegd? Kan je dat herhalen?
Bijvragen: Wat heeft Fatima gezegd over ... (=een vraag), of over ... (=een andere vraag).
  - o Je kan deelnemers over zichzelf laten vertellen.
- Overgang
  - o Voor een mooie overgang van de speeddate naar het groepsgesprek, kan je er bv voor zorgen dat de laatste vraag die je aan de duo's hebt gegeven, al gaat over het onderwerp waar je het na de speeddate over wil hebben. De laatste vraag in duo's kan bv zijn: 'Wat ga je straks nog doen?' (bijvragen: 'Om ...u is de praatgroep hier gedaan. We stoppen. Wat ga je dan doen? Ga je naar huis? ...')
- Groepsgesprek: Trek het onderwerp open: 'En jij? Wat ga jij straks nog doen?'
- Materiaal: /
- Voordelen:
  - o cyclisch werken (herhaling)
  - o meer spreekdurf in groep, omdat het eerst per 2 is geoefend (en minder faalangst)
  - o herkenbare onderwerpen

Koorspreken

- Werkwijze:
  - o De begeleider zegt (delen van) een zin. De deelnemers zeggen de begeleider in koor na.
  - o Variaties: heel stil nazeggen, heel luid nazeggen, de groep in 2 delen en om beurten nazeggen, alleen de vrouwen zeggen na, alleen de mannen zeggen na.
  - o Welke zinnen worden nagezegd? Probeer eenvoudige zinnen te nemen die meermaals aan bod kwamen in het groepsgebesprek en die het nuttigst zijn om extra te oefenen. Schrijf voor jezelf tijdens het groepsgebesprek ev. veel voorkomende (foute) zinnen op om tijdens het koorspreken te gebruiken.
  - o Instructie: 'Ik spreek. Jullie herhalen.'
- Materiaal: zinnen/woorden
  - o Je kan de zinnen in zijn geheel laten nazeggen, of je kan er 'groeizinnen' van maken.
  - o Welke zinnen of woorden?
    - hoogfrequente woorden/zinnen, bv het woord 'belangrijk';
    - woorden/zinnen die fout begrepen kunnen worden, bv 'ik ga naar mijn dokter/dochter'.
  - o N.a.v. bovenstaande oefeningen, zouden volgende zinnen van toepassing kunnen zijn.
Groeizinnen
    - Ik ga.
Ik ga naar.
Ik ga naar het park.
Ik ga naar het park met mijn zoon.
Ik ga vandaag naar het park met mijn zoon.
    - Ik ga.
Ik ga naar
Ik ga naar de markt.
Ik ga naar de markt met mijn zus.
Ik ga vandaag naar de markt met mijn zus.
    - Ik ga.
Ik ga naar.
Ik ga naar Brussel.
Ik ga naar Brussel met de trein.
Ik ga morgen naar Brussel met de trein.
    - Ik ga niet.
Ik ga niet naar.
Ik ga niet naar de winkel.
Ik ga morgen niet naar de winkel. Ik ben ziek.
- Voordelen
  - o cyclisch werken (herhaling)
  - o veel spreekkansen
  - o in groep spreken (spreekdurf, minder faalangst)
  - o herkenbare onderwerpen
  - o energizer

Begrijpend luisteren

- Inleiding: 'Om ...u is de praatgroep hier gedaan. Wanneer de praatgroep gedaan is, kijk ik altijd op mijn gsm. Wat is een gsm? Ik kijk of ik een sms heb. Een sms.'
  - groeps gesprek: 'Wat is een sms? Krijg jij soms sms'jes? Lees je de sms? Is het moeilijk om een sms te lezen? Je kan het niet lezen, wat doe je dan? Stuur jij soms sms'jes? Wanneer? Vind je dat moeilijk? Wat is er moeilijk? Helpt iemand anders je soms?'
  - Luisteroefening:
    - o Inleiding: 'Ok, ik neem mijn gsm. Ik heb 5 sms'en. 5. Hoeveel is dat, 5? Ik heb ook 5 foto's. (foto's langzaam tonen, niet bespreken)
    - o Opdracht: 'Luister naar de sms. Ga naar de juiste foto.'
    - De begeleider, of een sterke deelnemer, leest de sms voor.
  - Materiaal:
    - o Sms-berichten
      - Hoi, ga je mee naar de voetbal? Sam
      - Dag, ik ga vandaag niet naar de markt. Mijn hoofd doet pijn.
      - Dag Sarah, ik ga naar het park met mijn kinderen, ga je mee?
      - U hebt een afspraak op 10/3/2017 om 13u bij dokter Tom.
      - Hoi, ik ga zondag met de trein naar Brussel, ga je mee?
    - o foto's
-
- Voordelen
    - o bewegen
    - o cyclisch werken (herhaling)
    - o niet steeds praten

Tussendoortjes

- Braingym: 'kruisloop'

o Werkwijze:

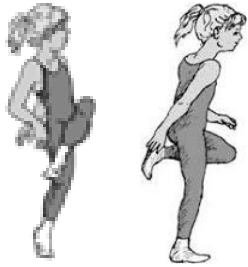
- Breng je hand naar de tegenovergestelde knie en weer terug. Je heft je knie daarvoor goed op. Daarna hetzelfde met de andere hand. Wissel zo af.

▪ Variaties:

- Tik je knie aan met je elleboog ipv met je hand.
- Doe hetzelfde aan de achterkant van het lichaam door met je handen de hielen aan te raken.
- Enkel met de benen: het rechterbeen kruist voor/achter het linkerbeen en de rechervoet tikt daarbij op de grond. Dan met het andere been en blijven afwisselen.
- Linkerhand tikt rechteroor (en andersom), linkerhand tikt rechteroog (en andersom), linkerhand tikt rechterschouder (en andersom), linkerhand tikt rechterknie (en andersom), linkerhand tikt rechervoet (en andersom). Dan terug naar het oor... Of de ed verrast de csn door telkens een lichaamsdeel te noemen dat csn moeten aantikken (L/R afwisselend)
- Traag – snel

o Materiaal: /

- o Waarom Braingym? De bewering is dat Braingym-oefeningen de samenwerking tussen de hersendelen stimuleert. Hoe beter deze samenwerken, hoe beter nieuwe informatie zou worden opgenomen. Harde, wetenschappelijke bewijzen zijn er echter niet voor dit effect van Braingym. Hoe dan ook, een momentje bewegen en werken aan de coördinatie werkt altijd wel verfrissend.

- Doorfluisterzin

- o Werkwijze: De begeleider fluistert een zin of woord in het oor van een deelnemer. De deelnemers fluistert de zin door aan de volgende deelnemer, enz. De laatste deelnemer zegt de zin of het woord luidop. Is deze nog hetzelfde? Neem een zin of woord dat te maken heeft met het thema.

o Materiaal: /

- o Opmerking: kijk of deze oefening gepast is voor je groep. Het fluisteren vraagt nogal wat fysieke nabijheid.

- Omschrijfspel

- o Werkwijze: de begeleider (of een deelnemer) omschrijft een deelnemer of voorwerp. De deelnemers raden wie of wat de begeleider in gedachten heeft. Neem een voorwerp waar je het tijdens die bijeenkomst al over hebt gehad.

o Materiaal: /

- Voordelen

- o Pauzeren om nadien alert verder te kunnen gaan.
- o Ontspannen sfeer creëren. Spelletjes nemen gemakkelijk de angst weg om te spreken.

Humphris methode: luisteren en spreken

- Werkwijze (aangepast voor de doelgroep)
  - o Een voorbereidende of oriënterende fase is niet noodzakelijk.
  - o Je kan ev. een ontspanningsfase inlassen, kort of lang.
Bv 'Ga goed zitten. Ga relaxed zitten. Leun met je rug tegen de stoel.'
  - o 'Gewoon luisteren' naar de tekst. Per 2 aan elkaar navertellen wat je gehoord hebt. Het navertellen kan in de eigen taal gebeuren, of in de doeltaal. Als de deelnemers in de eigen taal navertellen, moet dit wel voor iedereen eerlijk zijn (iedereen moet dan een partner hebben met dezelfde moedertaal). Op deze manier wordt het vooral een luisteroefening. Als de deelnemers de tekst ook navertellen in de doeltaal, dan is het zowel een luister- als spreekoefening.
  - o Laat nog eens luisteren naar de tekst en laat hen met dezelfde partner navertellen.
  - o 'Sta recht. Ga op een andere stoel zitten. Luister nog een keer.' Daarna met een nieuwe buur navertellen.
  - o Vraag aan de groep of ze nog een laatste keer willen luisteren of niet.
  - o Je kan ervoor kiezen om het verhaal met de groep na te bespreken: deelnemers in groep laten navertellen wat ze nog weten. Een deelnemer vertelt steeds een stukje, niet alles in 1 keer. Laat deelnemers moeilijke woorden aan elkaar uitleggen.

- Instructies:
  - o Let op dat je alle instructies niet in 1 keer geeft. Deel ze op in deel-instructies.
  - o Gebruik geen te moeilijke woorden.
  - o Vermijd ruis (=overbodige info) en kom direct *to the point*.

- Materiaal: tekst
  - o Je kan de tekst zelf schrijven, of een tekst uit de 'Kleine Wablieft' of 'Start Wablieft' gebruiken die je vereenvoudigt indien nodig.
  - o Begin bv met een tekst van 1' (aangepast aan de groep, maar sowieso max 2').
  - o Neem een herkenbaar onderwerp. Het niveau mag uitdagend zijn maar moet haalbaar blijven.
  - o Als je een ingesproken tekst gebruikt, heb je iets nodig om het af te spelen.

  - o Voorbeeldtekst (voor een sterke groep die geïnteresseerd is in werk):
Mohamed is geboren in Marokko. Hij is nu 58 jaar. Hij is vroeger niet naar school geweest. Hij woont nu 6 jaar in Antwerpen. Hij werkt in een serre in Boechout. In de serre groeien courgetten. Hij doet het werk niet heel graag, maar het is ok. Hij gaat naar zijn werk met de auto. Hij heeft zijn rijbewijs gehaald in 1989. Hij werkt 8 uur per dag. Hij heeft 3 collega's. De collega's komen alle 3 uit Marokko. Zij spreken Berbers met elkaar. Met de baas spreekt Mohamed Nederlands. Mohamed spreekt ook Nederlands met de vrouw van de baas. De vrouw van de baas komt soms naar de serre. Mohamed heeft vroeger ook in Spanje gewoond. Hij werkte in Spanje in de bouw. Hij heeft daar 5 jaar in de bouw gewerkt. Het was hard werk. Zwaar werk. Zijn rug deed vaak pijn. Mohamed heeft nu nog altijd rugpijn. Hij neemt bijna elke dag een pijnstiller. Mohamed spreekt perfect Spaans. Hij is niet naar school geweest om Spaans te leren. Maar de collega's op het werk in Spanje, spraken alleen maar Spaans. Ze werkten in het Spaans, ze dronken koffie in het Spaans, ze praten 's middags bij het eten in het Spaans. En ook, de mensen in Spanje praten graag. Iedereen praat met iedereen. Zo kon Mohamed veel oefenen. Maar Nederlands leren is voor Mohamed veel moeilijker. Hij heeft geen collega's die Nederlands praten. Mohamed is ook een beetje verlegen, een beetje stil. Hij oefent niet zoveel.

Hij begrijpt het goed: alleen naar de Nederlandse les komen is niet genoeg om Nederlands te leren ...

- voordelen
  - per 2 (spreekdurf, minder faalangst)
  - cyclisch werken (herhaling)
  - veel spreekkansen
  - herkenbare onderwerpen

Voorlezen

- Materiaal
  - <http://nederlandsoefenen.be/antwerpen/babbel-en-categorie/babbel-en-lees-voor>
  - Serie Beeldboek: 'Het verhaal van Sam', 'Het verhaal van Kaat', ... (te ontlene in Doc Atlas). In elk Beeldboek wordt een kort verhaal verteld a.h.v. foto's en zeer eenvoudige teksten.
  - Doc Atlas kan je nog meer boeken aanraden.
- Tips
  - Lees op een voldoende traag tempo.
  - Het lijkt evident, maar toch: toon de foto's goed zichtbaar. Bedek de foto's niet per ongeluk met je vingers. Houd het boek stil.
  - Pas de tekst gerust aan. Schrap of vervang moeilijke woorden/zinnen.
  - Verdeel het verhaal ev. over meerdere sessies. Besteed bij de volgende sessie voldoende tijd aan de herhaling. Laat deelnemers zelf vertellen wat ze nog weten. Geef ev. een tip, stel een vraag en wacht voldoende zodat de deelnemers kunnen graven in hun geheugen. Weersta aan de verleiding om het zelf te herhalen!
  - Vertel eens over wat je zelf meegemaakt hebt. Schrijf dit op voorhand uit in een verhaaltje. Gebruik eenvoudige en korte zinnen (bv zonder bijzinnen), met hoogfrequente woorden, herkenbare situaties, ...

Nog meer ideeën

- <http://www.nederlandsoefenen.be/antwerpen/babbel-en>

Hoe geef je instructies of stel je vragen?

Vragen

- Bedenk je vragen goed op voorhand. Schrijf ze ev op.
- Gebruik ik gekende en eenvoudige woorden? Pas je woordkeuze aan aan de deelnemers.
- Is de vraag niet te lang?
- Gebruik ev. gebaren om de vraag duidelijk te maken. Wees je ook bewust van de gebaren die je gebruikt. Gebruik ze enkel wanneer nodig.
- Welke andere vragen kan je stellen die misschien gemakkelijker zijn (van open naar meer gesloten vragen)?
- Let op: abstracte vraagwoorden als 'hoe' of 'waarom' zijn best moeilijk!
- Krijg je geen reactie na je vraag?
Was je vraag misschien te moeilijk?
Heb je de deelnemers genoeg tijd gegeven om de vraag te begrijpen?
- Soms geven deelnemers een onverwacht antwoord, dat eigenlijk ook juist is, of al in de richting gaat. Reageer hier positief op! Ook al is het niet wat je hoopte.

Instructies

- Bedenk je instructies goed op voorhand. Schrijf ze ev. op.
- Gebruik je gekende en eenvoudige woorden? Pas je woordkeuze aan aan de deelnemers.
- Zijn je instructies niet te uitgebreid/lang? Gebruik korte zinnen. Gebruik deelinstructions.
Bv: 'Zit per 2' deelnemers gaan eerst per 2 zitten. Dan pas volgende instructies: 'Je praat per 2. Je praat over het weekend. Wat heb je in het weekend gedaan?' Deel de hele opdracht niet in 1 keer mee.
- Gebruik ev. gebaren om de instructie duidelijk te maken. Wees je ook bewust van de gebaren die je gebruikt. Gebruik ze enkel wanneer nodig.
- Vermijd ruis: 'Wat gaan we nu doen? Het is niet zo moeilijk. Het is zoals vorige week. We gaan ... Dat kennen jullie al he?'
- Zorg dat de deelnemers allemaal luisteren als je de instructie(s) meedeelt.
- Geef deelnemers de tijd om de instructie te begrijpen.